
FAQ MAATSCHAPPELIJKE ASPECTEN

---

1. WAT IS HET PROJECT SINGLE EURO PAYMENTS AREA (SEPA)?

SEPA (het gemeenschappelijk eurobetalingsgebied) is een ruimte waarin de consumenten, de ondernemingen en de andere economische actoren betalingen in euro kunnen verrichten en ontvangen, binnen of over de nationale grenzen, onder dezelfde basisvoorwaarden, met dezelfde rechten en verplichtingen, waar ze zich ook bevinden, en dit met hetzelfde gebruiksgemak als bij nationale of lokale betalingen. Geografisch kan de SEPA-zone worden omschreven als zijnde de ruimte gevormd door de 27 landen van de Europese Unie, vervolledigd met Noorwegen, Liechtenstein, IJsland en Zwitserland (toestand bij het einde 2007).

2. WAAROM WORDT SEPA INGEVOERD?

Gedurende het hele proces van economische integratie dat een halve eeuw geleden op Europees niveau startte, werden verscheidene stappen gezet om de verschillende nationale financiële markten één te maken en een echte geïntegreerde markt tot stand te brengen. De spectaculairste fase was ongetwijfeld de intrede van de euro op 1 januari 1999 en het in omloop brengen van de eurobiljetten en -munten drie jaar later.

Vandaag kan elke consument dan ook probleemloos betalingen in contanten verrichten in het hele eurogebied met dezelfde rekeneenheid. Wat evenwel de girale betalingen van kleine bedragen (retailbetalingen) betreft, vertoont elk land nog zijn eigen bijzondere kenmerken (infrastructuur, instrumenten en voorschriften) zodat grensoverschrijdende betalingen complexer zijn dan binnenlandse betalingen en economische transacties tussen landen omslachtiger zijn dan die binnen de grenzen. SEPA wordt dan ook ingevoerd om de bestaande divergentie uit de wereld te helpen.

SEPA vloeit ook voort uit de strategische beslissing van de Europese top van Lissabon, om tegen 2010 van de Europese Unie de meest competitieve regio ter wereld te maken. In het kader van die Lissabon-agenda, die ernaar streeft het concurrentievermogen van de Europese economie te verstevigen, betekent het SEPA-project een nieuwe belangrijke stap voorwaarts. Het heeft tot doel de economische actoren in staat te stellen, dankzij één geheel van geharmoniseerde en gemeenschappelijke instrumenten, om girale betalingen te verrichten over heel Europa, zonder dat er nog enig verschil tussen een nationale en een grensoverschrijdende betaling bestaat. Zo zal de totstandbrenging van SEPA een ééngemaakte, innoverende, efficiënte en concurrerende markt van retailbetalingen creëren, die de euro zijn dimensie van echte eenheidsmunt geeft en waardoor de kansen van de interne markt optimaal kunnen worden aangewend, aangezien de betalingssystemen enigszins fungeren als «de olie in het raderwerk» van de interne markt.

Kernpunten: Europese economische integratie - één munt - ondersteuning geïntegreerde interne markt - verdwijnen van grenzen en nationale markten - Lissabon-agenda - stimuleren van concurrentie en standaardisering, leidend tot meer efficiënte systemen

3. WANNEER WORDT SEPA INGEVOERD?

SEPA wordt ingevoerd vanaf het begin van 2008, meer bepaald vanaf 1 januari 2008 voor de kaartbetalingen en vanaf 28 januari 2008 voor de overschrijvingen. Ook het papieren overschrijvingsformulier in SEPA-formaat zal beschikbaar zijn vanaf 28 januari 2008, en zal tijdens het vierde kwartaal van 2008 door de overheden en de belangrijkste uitgevers van te betalen facturen (nutsbedrijven, telecom, ...) op grote schaal worden verspreid. Het huidige Belgische overschrijvingsformulier kan eind 2010 verdwijnen.

De Europese domiciliëring wordt op 1 november 2009 in de markt geplaatst, op het moment dat de Europese wetgeving omtrent betalingsdiensten in Belgische wet zal zijn omgezet.

De banksector verbindt er zich toe om bij het einde van de migratieperiode (het einde van 2010) een overgroot deel van de betalingen uit te voeren in het nieuwe SEPA-formaat.

Kernpunten: *startdatum voor kaarten = 1 januari 2008, voor overschrijvingen 28 januari 2008, einde van Belgisch overschrijvingsformulier = eind 2010, Europese domiciliëringen = 1 november 2009 - geplande einddatum van de migratiefase = 31 december 2010*

4. WIE ZIJN DE BELANGRIJKSTE ACTOREN BIJ DE OPZET EN DE UITWERKING VAN SEPA?

De aanzet werd gegeven door de Europese Commissie. Sinds het begin van de jaren negentig heeft de Europese Commissie het vraagstuk van de grensoverschrijdende betalingen in de EU onderzocht, gelet op de hoge tarieven, de langdurige uitvoeringstermijnen en het gebrek aan transparantie die dat soort operaties kenmerkten. Ze zette dan de toon via de Verordening nr. 2560/2001 die de banken verplichtte op Europees vlak geen verschillen meer te hanteren tussen de tarieven voor grensoverschrijdende betalingen en die voor nationale betalingen.

SEPA is erop gericht de werking van de interne markt te verbeteren en de doelstellingen te bereiken die in de Lissabon-agenda zijn omschreven. De bestaande juridische kaders betreffende het betalingsverkeer berusten grotendeels op de nationale regelgevingen die een versnippering van de interne markt teweegbrengen. Gedurende verscheidene jaren heeft de Europese Commissie gewerkt aan het opstellen van een ontwerp van Europese richtlijn over de betalingsdiensten (*Payment Services Directive – PSD*). De PSD, die op 24 april 2007 door het Europees Parlement werd aangenomen, moet uiterlijk tegen november 2009 worden omgezet in het nationale recht van elk van de landen waaruit het SEPA-gebied bestaat. De Europese autoriteiten wensen zo een gemeenschappelijk Europees juridisch kader uit te werken, wat onontbeerlijk is om SEPA in de praktijk te brengen.

De richtlijn berust op drie grote pijlers:

- de concurrentie op de nationale markten versterken;
- de consument beter beschermen;
- bepalen van de rechten en verplichtingen van alle actoren, ongeacht of ze consumenten dan wel aanbieders van betalingsdiensten zijn.

Ook de Europese Centrale Bank (ECB) en het Eurosysteem spelen een belangrijke rol bij de uitvoering van het SEPA-project. Tot de voornaamste taken van het Eurosysteem behoort immers de bevordering van de goede werking van de betalingssystemen, waarbij hun doelmatigheid en veiligheid gewaarborgd blijft. Het Eurosysteem heeft de invoering van de euro aangegrepen om de klemtoon te leggen op de noodzaak van een Europees betalingsgebied.

De Europese bankengemeenschap had het signaal van de autoriteiten begrepen en besloot in juni 2002 een nieuw pan-Europees orgaan in te stellen, de *European Payments Council* (EPC), die banken en verenigingen van financiële instellingen van de eenendertig landen van het SEPA-gebied omvat. Via de EPC heeft de Europese banksector op ondubbelzinnige wijze zijn voornemen bevestigd om tegen 2010 een gemeenschappelijk betalingsgebied tot stand te brengen en dit vooral via een proces van zelfregulering (op Europees niveau gesloten interbancaire overeenkomsten). De EPC heeft dan ook de functionele en technische uitwerking van de standaarden op zich genomen door de publicatie van specifieke SEPA-handleidingen.

Kernpunten: *Europese Commissie wenst ééngemaakte interne markt en verhoogde concurrentie - ECB wenst voortzetting van harmonisatieproces dat werd ingezet met de invoering van de eenheidsmunt en staat in voor de bevordering van de goede werking van de betalingssystemen - Europese bankengemeenschap neemt het roer in eigen handen door zelfregulering*

5. WIE ZIJN DE BELANGRIJKSTE ACTOREN BIJ DE MAATSCHAPPELIJKE IMPLEMENTATIE VAN SEPA IN BELGIË?

SEPA is niet uitsluitend een project van banken, maar heeft betrekking op alle economische actoren. Hoewel de banken het meest betrokken zijn bij de voorbereiding ervan, zullen de overige deelnemers aan het economische leven, zoals de ondernemingen, de overheid en de consumenten vroeg of laat geconfronteerd worden met de overgang naar de nieuwe, Europese betaalinstrumenten. Het is dus een project dat de hele samenleving aanbelangt en dat de inzet van alle betrokken partijen vergt.

Om de overgang naar deze nieuwe omgeving op een efficiënte manier te organiseren werd in België een dubbele structuur op touw gezet:

- een interbancaire structuur, het SEPA-Forum, die zich bezighoudt met alle aspecten die de bankwereld aanbelangen;
- een brede structuur voor maatschappelijk overleg waarin ook de niet-bancaire actoren aan bod komen, via de oprichting van een derde werkgroep met als naam «Maatschappelijke implementatie van SEPA», binnen het «*Steering Committee* over de toekomst van de betaalmiddelen».

In 2004 werd dit «*Steering Committee* over de toekomst van de betaalmiddelen» opgericht om met alle economische actoren van gedachten te wisselen over de toekomst van de betaalmiddelen. Het *Steering Committee* bestaat uit vertegenwoordigers van de banken, de overheid, De Post, de consumenten, de ondernemingen en de middenstand. De Bank bekleedt het voorzitterschap ervan en biedt administratieve en organisatorische ondersteuning. Er werden drie subwerkgroepen opgericht, die zich moeten verdiepen in de problemen die eigen zijn aan respectievelijk de ondernemingen, de consumenten en de overheid.

In een eerste fase was het vooral de bedoeling de economische actoren bewust te maken, informatie uit te wisselen over de stand van zaken van het SEPA-project binnen de Belgische samenleving en een inventaris op te stellen van de punten die specifieke aandacht behoeven. In een latere fase is voor alle grote sectoren een concreet plan voor de overgang naar SEPA opgesteld.

Binnen de subgroep betreffende de overheid heeft de federale overheid, die zich wil profileren als early adopter, haar eigen *Steering Committee* opgericht. Die optie strookt overigens helemaal met de aanbevelingen van de Europese autoriteiten: als de overheid de nieuwe betaalinstrumenten gebruikt zal de voor het SEPA-project benodigde kritische massa van betalingen snel worden bereikt en zullen de andere actoren dit voorbeeld volgen.

In de subgroep betreffende de ondernemingen werden ook twee task forces opgericht om de overgang naar de Europese overschrijving, enerzijds, en de Europese domiciliëring, anderzijds, te coördineren, met als uiteindelijk doel de consument zo weinig mogelijk last te berokkenen. Deze laatste *task force* omvat de

grootste Belgische emittenten van domiciliëringen. De voorbereiding van de ondernemingen is ook voor een groot deel in handen van de banken. Leveranciers van bancaire platformen zoals Isabel (geautomatiseerde interfaces tussen de ondernemingen en de banken) werken momenteel aan de ontwikkeling van software voor de SEPA-transacties.

Tussen januari 2008 en december 2010 zullen de gebruikers hun betalingsgewoonten geleidelijk moeten wijzigen en moeten overschakelen op de nieuwe pan-Europese instrumenten. Elk land zal die migratie moeten organiseren volgens zijn specifieke situatie. Zonder een voortrekkersrol te willen spelen, is België ongetwijfeld een van de landen die de meeste vorderingen hebben gemaakt bij de organisatie van die migratie. Een lange traditie van interbancair overleg die ten grondslag ligt aan het huidige Belgische betalingssysteem (waarvan de efficiëntie algemeen wordt erkend) maakt het mogelijk de SEPA-standaarden snel om te zetten in overeenstemming met de Belgische behoeften en eigenheden. Een migratieplan dat de overgang regelt werd opgesteld: de huidige Belgische instrumenten zullen verdwijnen en hun plaats zal worden ingenomen door de nieuwe betaalinstrumenten van SEPA. De gevoerde maatschappelijke dialoog zal alle actoren bij het migratieproces betrekken: door rekening te houden met alle behoeften en bekommernissen zal een vlotte en harmonieuze overgang worden vergemakkelijkt.

Het SEPA-project, dat op korte termijn ongetwijfeld aanzienlijke omschakelingsinspanningen zal vergen van alle betrokken partijen, zal op de middellange en lange termijn gunstige effecten sorteren, door aan de banken, de ondernemingen, de overheid en de consumenten een innoverende, ééngemaakte, moderne en efficiënte markt voor retailbetalingen aan te bieden, die de verwezenlijking van de oorspronkelijk vastgelegde doelstellingen mogelijk maakt. Binnen het *Steering Committee* worden alle economische actoren dan ook aangemoedigd om hun verantwoordelijkheden in de implementatie van SEPA op te nemen.

Kernpunten: ontwerp binnen bancaire SEPA-Forum - implementatie binnen het Steering Committee over de toekomst van de betaalmiddelen - alle economische actoren betrokken in het verhaal

6. WAT BRENGT SEPA IN DE PRAKTIJK TEWEEG?

In de loop van de komende jaren zullen de traditionele nationale instrumenten, namelijk de overschrijving, de domiciliëring en de kaartbetaling, worden vervangen door betaalinstrumenten voorzien van een Europese draagwijdte.

De invoering van nieuwe betaalinstrumenten ter vervanging van de huidige nationale instrumenten vergt een complex harmonisatieproces teneinde alle juridische, technische en praktische hinderpalen uit de weg te ruimen. Het vereist de inzet van alle betrokken actoren, van de financiële sector tot de consument en van de ondernemingen tot de overheid.

Een overzicht van de belangrijkste gevolgen in de praktijk:

Voor de consument

- de bankkaart biedt meer mogelijkheden: binnenkort kan met de bankkaart overal in de SEPA-zone met hetzelfde gemak worden betaald als in eigen land
- het overschrijvingsformulier: het huidige overschrijvingsformulier wordt stapsgewijs vervangen door een nieuw SEPA-formulier, dat voor alle betalingen binnen de SEPA-zone kan worden gebruikt
- het bankrekeningnummer krijgt er vier karakters bij en wordt het IBAN (*International Bank Account Number*): het huidige bankrekeningnummer zal vooraan worden aangevuld met de landcode (BE voor België) en een controlegetal van twee cijfers. Op voorgedrukte overschrijvingsformulieren en in de *PC-* of *self-banking-*omgeving worden de vier bijkomende karakters toegevoegd
- nieuwe domiciliëringen openen gaat sneller: voor nieuwe domiciliëringen hoeft de schuldenaar niet meer langs bij haar/zijn bank. Bovendien worden de rechten van de consument beter beschermd

(consumenten kunnen op welbepaalde voorwaarden gedurende 8 weken na de debitering van hun rekening het ingevorderde bedrag terugvragen aan hun eigen bank) en beschikt de consument over de mogelijkheid domiciliëringen af te sluiten met leveranciers uit de ganse SEPA-zone. De huidige Belgische domiciliëringen blijven gelden

- cheques verdwijnen van het toneel: verouderde betaalmiddelen als cheques en wisselbrieven worden steeds minder gebruikt en verdwijnen geleidelijk aan uit de markt.

Voor de professionelen of handelaars

- betaalkaarten: andere SEPA-conforme schema's kunnen op de Belgische markt worden aangeboden, naast Bancontact/MisterCash. Het BC/MC schema zal dus langzaam worden vervangen. In België blijven de huidige betaalkaarten voorlopig onveranderd, aangezien die vandaag al voorzien zijn van de Maestro-functie
- overschrijvingen - nieuw SEPA-formulier: het huidige overschrijvingsformulier wordt vanaf 28 januari 2008 geleidelijk aan vervangen door het nieuwe SEPA-formulier. Tijdens de overgangperiode zullen de twee documenten naast elkaar blijven bestaan
- bankrekeningnummers in IBAN-formaat voor betalingen in binnen- en buitenland: de traditionele Belgische 3-7-2-rekeningnummerstructuur wordt geleidelijk vervangen door de IBAN-structuur voor alle betalingen binnen Europa. Het IBAN-rekeningnummer bestaat uit een landcode (BE voor België) en een controlegetal van twee karakters, gevolgd door het Belgische rekeningnummer
- domiciliëringen: consumenten hoeven voor hun domiciliëringen vanaf 1 november 2009 niet meer eerst langs bij de bank, maar kunnen rechtstreeks bij hun leverancier-schuldeiser een mandaat tot domiciliëring ondertekenen. Ze kunnen ook met buitenlandse bedrijven domiciliëringen afsluiten
- cheques en wisselbrieven: de banksector ontmoedigt al jaren het gebruik van manuele en dure betaalmiddelen als cheques en wisselbrieven. Dit beleid wordt ook in het kader van SEPA verdergezet.

Kernpunten: *verdwijnen nationale instrumenten - vervanging door efficiëntere betaalinstrumenten gebaseerd op een Europese standaard*

7. WAAROM IS ER GEEN SEPA-ALTERNATIEF VOOR CHEQUES EN WISSELBRIEVEN?

Cheques en wisselbrieven worden algemeen niet aanzien als toekomstgerichte betaalinstrumenten en zijn niet in alle Europese landen in gebruik. Er is dan ook geen alternatief in SEPA-formaat uitgewerkt, ook al bevestigen een deel van de markspelers dat wisselbrieven een zekere rol spelen in de financiering van ondernemingen en dat er voor cheques bij grote aankopen, zoals de aanschaf van een woning of een wagen, nog steeds geen bruikbaar alternatief voorhanden is.

Beide instrumenten worden beschouwd als duur en moeilijk automatiseerbaar: de behandeling, verwerking, verzending, centralisering en archivering ervan is vrij arbeidsintensief. De Belgische banksector heeft dan ook het voortouw genomen om in specifieke werkgroepen tijds- en kostenbesparende alternatieven voor de cheque uit te werken. Er wordt daarbij gesteund op voorbeelden uit het buitenland, waarbij diverse pistes worden onderzocht: het tijdelijk verhogen van de kaartlimiet, *online* betalingen via internet ter plaatse bij de handelaar, ...

Kernpunten: *beide instrumenten zijn duur, moeilijk automatiseerbaar en niet toekomstgericht - lopend onderzoek naar alternatieven*

8. WELKE ACTIES MOET EEN CONSUMENT ONDERNEMEN OM SEPA-OVERSCHRIJVINGEN UIT TE VOEREN?

Een consument ontvangt regelmatig facturen en overige uitnodigingen tot betaling van geleverde goederen of prestaties. In veel gevallen zal de schuldeiser een al dan niet vooraf ingevuld overschrijvingsformulier toevoegen, dat door de schuldenaar kan worden aangevuld en uiteindelijk zal dienen als basis van de betalingsopdracht. De schuldenaar beschikt in een volgend stadium over verschillende kanalen naar de opdrachtgevende bank toe: gebruik van *PC*- of *webbanking*, van *self-banking* of het aanbieden van het aangevulde papieren overschrijvingsformulier aan het loket van de bank van de schuldenaar.

Voor alle bovenstaande kanalen geldt evenwel hetzelfde principe: de consument zal worden uitgenodigd tot het initiëren van SEPA-betalingen voornamelijk door de keuze van de schuldeiser. Wanneer de schuldeiser op een bepaald moment gebruik begint te maken van het SEPA-overschrijvingsformulier (met het IBAN van de schuldeiser en de BIC van de bank van de schuldeiser) bij het versturen van de uitnodiging tot betalen, zal de schuldenaar de facto en op een voor hem quasi transparante manier SEPA-betalingen aanmaken.

Het is uiteraard ook mogelijk dat een consument op eigen initiatief SEPA-betalingen aanmaakt, door het invullen van een blanco overschrijvingsformulier. In vergelijking met de huidige situatie dient de consument dan rekening te houden met het verplicht gebruik van het IBAN van de begunstigde en de BIC van de begunstigde bank. Voor het overige blijft het gebruik gelijklopend: de gestructureerde mededeling bijvoorbeeld kan evengoed binnen een SEPA-betaling worden gebruikt.

Kernpunten: *consument volgt de keuze van de schuldeiser - eigen initiatief mogelijk met papieren overschrijvingsformulier*

9. WELKE ACTIES ZAL DE OVERHEID ONDERNEMEN OM SEPA-BETALINGEN UIT TE VOEREN?

De Belgische overheden, zowel de federale als de regionale, steunen het SEPA-project volkomen en grijpen de migratie naar de SEPA-instrumenten aan om de ingezette "*technology leap*" te versterken. Meer nog, de overheden zullen zelfs de rol van "*first mover*" op zich nemen, met dien verstande dat zij in april 2008 via de verspreiding van de aangifteformulieren van de personenbelastingen op grote schaal zullen communiceren omtrent het IBAN en de BIC. Aansluitend daarop zullen de overheden in de hoedanigheid van uitgevers van een groot aantal betalingen, als eersten op grote schaal het nieuwe papieren overschrijvingsformulier in de markt plaatsen. De massale verspreiding van het nieuwe formulier zal plaatsvinden vanaf oktober 2008, bij de verzending van de aanslagbiljetten uit de personenbelasting, en zal automatisch leiden tot het aanmaken, door de belastingplichtige, van een SEPA-betaling.

Binnen het *Steering Committee* blijkt de positieve ingesteldheid van de overheden ook de ondernemingen te stimuleren: een aantal belangrijke uitgevers van facturen uit de nutssector en de telecomwereld (de "*big billers*") plannen gebruik te maken van het door de overheden gecreëerde momentum om de migratie naar het SEPA-overschrijvingsformulier te voltooien. De burger zal dus vanaf oktober 2008 op een georganiseerde wijze kennismaken met het nieuwe papieren betaalinstrument.

Kernpunten: *overheden "first mover" - technology leap - momentum van de overheden is een stimulans voor de "big billers"*

10. WAAROM ZOU EEN BEDRIJF ACTIES ONDERNEMEN OM SEPA-BETALINGEN UIT TE VOEREN EN WELKE INITIATIEVEN VERGT DAT?

Het is de algemene verwachting dat ondernemingen, en zeker de ondernemingen die grensoverschrijdende handel voeren, heel snel na de start van SEPA zullen genieten van het geleverde standaardiseringswerk. De voordelen verbonden aan SEPA voor de ondernemingen zijn velerlei: dank zij het verbeterde wettelijke kader zal de afhandeling van internationale handel nog efficiënter, sneller en goedkoper verlopen (zo komt er een Europese richtlijn op de uitvoeringstermijn van een betaling); dank zij de doorgedreven standaardisering zullen de *back offices*, boekhoudpakketten en andere software beter op mekaar kunnen worden afgestemd; het gebruik van rekeningen bij een bank in het buitenland en het doorsturen van betalingsopdrachten naar die buitenlandse bank wordt heel wat eenvoudiger; grensoverschrijdende domiciliëringen worden mogelijk; het SEPA-domiciliëringssysteem voorziet een interessant "*Business-to-Business*" kanaal waarbij ondernemingen hun onderlinge betalingen nog verder kunnen automatiseren; het veralgemenen van het gebruik van het IBAN laat verschillen tussen binnenlandse en buitenlandse betalingen voor een groot deel verdwijnen; de open standaarden zijn flexibel en toekomstgericht zodat een verdere evolutie naar nog performantere betalingsmethoden kan worden verwacht (e-SEPA), enz.

Een onderneming die gebruik wenst te maken van de nieuwe SEPA-betaalinstrumenten zal uiteraard worden begeleid door haar bankier, haar softwareleveranciers en voor een groot aantal ondernemingen ook door ISABEL. Het zijn die belangrijke kanalen die de ondernemingen in staat zullen stellen om de opportuniteiten geboden door de komst van SEPA volop te benutten. Het staat de ondernemingen in ieder geval vrij om, vanaf 28 januari 2008, over te stappen op het gebruiken van het nieuwe SEPA-overschrijvingsformulier, wat zal leiden tot interne vereenvoudiging van de betaalketting. De lay-out voor de drukbestanden is verkrijgbaar via de website van de Nationale Bank van België, Secretariaat van de Overeenkomsten.

Bij het einde van 2010, tevens het einde van de bancaire migratieperiode, dienen alle aanbieders van betalingen gebruik te maken van de SEPA-standaarden. Er worden overigens inspanningen geleverd om op dat moment het gebruik van verouderde betaalinstrumenten als de cheque en de wisselbrief (waarvoor geen SEPA-alternatief wordt ontwikkeld) zo veel mogelijk terug te dringen.

Kernpunten: *voordelen verbonden aan SEPA bevorderen handel - grensoverschrijdende domiciliëringen als nieuw instrument - afbouw verouderde betaalinstrumenten*

11. WAT IS E-SEPA?

SEPA staat algemeen voor de harmonisering van de totaal van mekaar verschillende betaalinstrumenten in de verschillende landen van de SEPA-zone. Het is een verhaal van het naar mekaar toegroeien van uiteenlopende technische betaalstandaarden, en het vervagen van het lappendeken gevormd door de nationale grenzen. Zo zal het gebruik van éénzelfde standaard voor overschrijvingen en voor domiciliëringen in de SEPA-zone leiden tot een verhoogd gebruiksgemak, meer concurrentie en dus meer efficiëntie binnen de betaalmarkt.

Maar daar stopt het verhaal niet: meer toekomstgerichte betaalinstrumenten doen al her en der hun intrede in de markt. De betaalinstrumenten uit de eerste SEPA-periode blijven immers nogal gebaseerd op een papieren initiëeringsfase: een overschrijvingsformulier, een domiciliëringssmandaat, ...

Een volgende fase is dan ook het gebruik van volledig elektronische betaalinstrumenten, in die mate dat de verzender geen manipulatie- of postzegelkosten voor de verzending van facturen meer hoeft te dragen, dat de betaler de uitnodiging tot betalen via elektronische weg ontvangt om op die manier efficiënter kan gaan archiveren en, in een verder doorgedreven fase, zelfs met één simpele druk op de betaalknop de betrokken factuur kan betalen (het Belgische ZOOM-IT is al realiteit)

Kernpunten: *e-SEPA is verdere evolutie naar elektronische aanlevering en verwerking -*

12. WIE INFORMEERT HET PUBLIEK?

Communicatie omtrent SEPA is van groot belang, vooral omdat het project sinds de aanzet een negatief beeld kreeg opgeplakt (opgelegd door de overheden, onduidelijkheid omtrent de noodzaak of *business case*, politieke agenda, ...). In de aanvangsfase was de communicatie gericht op de uitvoerders van het plan, de banken. Zij steunden zich hierbij op de communicatie via hun eigen netwerken zoals FEBELFIN, de Belgische beroepsvereniging van financiële instellingen en EPC.

In een volgende fase kwamen meer en meer informatiebronnen voor het publiek en de consument beschikbaar. Een heel belangrijke bron van informatie voor de eindconsument is de *PC- of webbanking*toepassing van de banken. Verder bevat ook de specifieke website www.sepabelgium.be veel nuttige informatie.

13. ZIJN DE ECONOMISCHE ACTOREN VOLDOENDE GEMOTIVEERD OM DE SEPA-INSTRUMENTEN TE AANVAARDEN?

De ondernemingen krijgen dankzij het SEPA-project de mogelijkheid ten volle de toekomstgerichte ontwikkelingen als *e-invoicing*, *Electronic Bill Presentment and Payment (EBPP)* en *e-reconciliation* (deze worden algemeen aangeduid als de volgende stap in het SEPA-verhaal, zijnde e-SEPA) in hun systemen in te passen. De SEPA-standaarden zijn immers flexibel genoeg om de volgende generatie van betaalmechanismen op te vangen. Het lijkt niet meer dan logisch dat iedere onderneming, vooral wanneer ze grensoverschrijdende handel drijft, er voordeel bij heeft om betalingen op een gestandaardiseerde manier, en mogelijks vanuit een centraal punt voor de rest van de SEPA-zone, te kunnen uitvoeren. Bovendien opent het *Business-to-Business*-model binnen de Europese domiciliëring de mogelijkheid om het beheer van professionele betalingen ook grensoverschrijdend verder te automatiseren. Het lijkt logisch dat de ondernemingen met internationale handel de eerste begunstigen van SEPA zullen worden. Ondernemingen met een eerder nationaal actiedomein zullen onrechtstreeks, door de verdere modernisering van de kanalen, voordeel halen uit SEPA.

Ook de overheden, als opdrachtgevers van een groot aantal betalingen, zullen voordeel halen uit de gestandaardiseerde aanpak van nationale en grensoverschrijdende betalingen. SEPA brengt de ingezette "*technology leap*" van de overheden in een nieuwe versnelling.

De eindgebruikers-consumenten worden door de omzetting van de PSD in Belgische wet beter beschermd, en genieten onder deze Europese regelgeving bijvoorbeeld van een aanvullende mogelijkheid tot terugbetalingsaanvraag indien een Europese domiciliëring op een onregelmatige wijze zou zijn uitgevoerd. Bovendien zullen de particulieren de positieve invloed ondervinden van het gebruik van gestandaardiseerde formulieren, zoals het papieren overschrijvingsformulier dat zowel binnen België als voor de gehele SEPA-zone zal kunnen worden gebruikt.

Kernpunten: SEPA-standaarden zijn uiterst flexibel en toekomstgericht - stimulans voor internationale handel - "technology leap" voor de overheden - betere bescherming van de eindconsument - standaardisering uiteindelijk positief voor alle actoren

14. HOE ZAL SEPA DE EFFICIËNTIE VAN HET BETAALVERKEER VERHOGEN?

Het vastleggen van standaarden is onontbeerlijk voor de invoering van een performant betalingssysteem: enkel het bestaan van gemeenschappelijk gebruikte standaarden maakt een automatisering van de ganse verwerkingsketen van betalingen mogelijk. In het kader van SEPA kan de uitwisselbaarheid dus enkel worden gegarandeerd wanneer alle deelnemers gemeenschappelijke standaarden aanvaarden waarmee het betalingsverkeer maximaal kan worden gestandaardiseerd en geautomatiseerd.

In een eerste fase heeft de EPC vooral bepaald welke basiselementen nodig zijn om een werkelijk ééngemaakte markt te creëren. Vervolgens zullen de inspanningen zich toespitsen op de creatie van diensten met een toegevoegde waarde (AOS – *additional optional services*) die een verdere automatisering van de verwerking van betalingen mogelijk maken via, onder meer, de dematerialisatie van sommige stappen van het proces. Thema's die een nadere uitwerking vergen, zijn bijvoorbeeld de elektronische facturering (*e-invoicing*), de elektronische toetsing van de facturen (*e-reconciliation*) of het elektronische mandaat voor de Europese domiciliëring (*e-mandate*).

Na de invoering van SEPA zullen de volgende voordelen ontstaan:

- iedereen zal over een geheel van gemeenschappelijke Europese betaalinstrumenten beschikken die zullen werken binnen hetzelfde juridische kader en volgens identieke technische en operationele standaarden. Een Belgische consument zal aldus via het nieuwe Europese domiciliëringssysteem zijn rekening voor waterverbruik voor zijn woonplaats in België op dezelfde manier betalen als die voor zijn vakantieverblijf aan de Spaanse kust. Evenzo zal een onderneming zijn werknemers in het buitenland kunnen vergoeden via één en dezelfde bank, ongeacht in welk land van het SEPA-gebied deze is gevestigd;
- voor het aanbod aan betalingssystemen zal in elke fase concurrentie ontstaan, wat in principe tot een grotere efficiëntie van die systemen en tot een voordeliger tarifiering moet leiden;
- de ondernemingen met een Europese dimensie kunnen op termijn via de rationalisatie van hun betalingen grote schaalvoordelen behalen: ze zullen hun betalingstransacties kunnen bundelen in een Europees centrum dat gemeenschappelijk is voor de gehele groep;
- SEPA zal tevens bepaalde grote hinderpalen voor het vrije verkeer van goederen en diensten in de interne markt wegwerken.

Kernpunten: *gebruik van Europese standaarden leidt tot verhoogde uitwisselbaarheid en betere performantie - éénzelfde juridische basis leidt tot transparantie - verhoogde concurrentie tussen betalingssystemen leidt tot efficiëntere systemen en voordelige tarifiering*

15. HEEFT SEPA GEVOLGEN VOOR CASH-BETALINGEN?

In principe verandert er met de invoering van SEPA niets aan het gebruik van cash in het betalingsverkeer. De evolutie van het aantal bankbiljetten in omloop wordt bepaald door de vraag van het publiek naar baar geld, en op zich zal de komst van SEPA de vraag naar biljetten niet drastisch veranderen. Het kan evenwel worden verwacht dat de verhoogde efficiëntie en verbeterde snelheid van uitvoering van de afwikkeling van de SEPA-betaalopdrachten (vooral het gebruik van *SEPA-compliant* betaalkaarten) een invloed kan hebben op de vraag naar bankbiljetten.

Het enige afgeleide gevolg van SEPA is het openen van besprekingen tussen de commerciële banken en de centrale banken om de service van deze laatste bij de behandeling van cash te stroomlijnen, de tarifiering en openingsuren van de kantoren van de centrale banken in de ganse SEPA-zone gelijk te schakelen.

16. WAT IS ER SPECIFIEK AAN KAARTBETALINGEN IN SEPA?

In verband met de kaartbetalingen en het geplande migratieproces naar het SEPA-kader zagen de Belgische banken zich voor de volgende vier scenario's geplaatst:

- het huidige Bancontact/Mistercash-schema omzetten in een *SEPA-compliant* schema dat elke kaart bruikbaar maakt op elke terminal binnen het SEPA-gebied: dit scenario leek de Belgische banken niet realistisch voor een «klein» systeem, rekening houdend met de omvang van het SEPA-gebied;

- allianties afsluiten met andere systemen om heel Europa te bestrijken: deze mogelijkheid leek de banken al even onrealistisch, aangezien geen enkel ander systeem tot dusver erin geslaagd is een dergelijke alliantie af te sluiten;
- het huidige systeem Bancontact/Mistercash handhaven en er een schema voor internationale kaarten via *co-branding* aan toevoegen: dit is reeds het geval voor meer dan 95 pct. van de Bancontact/Mistercash-kaarten die tevens beschikken over de internationale Maestro-functie (Mastercard). Deze oplossing beantwoordt echter niet aan de langetermijnfilosofie van het SEPA-project, omdat ze de fragmentatie van de nationale markten in stand houdt;
- het Belgische schema opgeven en een internationaal schema aanvaarden dat beantwoordt aan de eisen van het SEPA-kader.

Aan dit laatste scenario gaven de Belgische banken de voorkeur. In de toekomst zullen ze SEPA-conforme kaartschema's kunnen aanbieden. De omschakeling naar een internationaal systeem houdt volgens de Belgische banken nog een ander voordeel in, namelijk dat het mogelijk is er nieuwe technologische ontwikkelingen in te integreren, anders dan in het «uitdovende» Belgische schema.

De gekozen oplossing biedt tevens de kans om de verwerkingsketen voor de kaartbetalingen op te splitsen, zeker na de verkoop van Banksys en Bank Card Company door de Belgische banken. Aldus zou concurrentie mogelijk worden in elke fase van de keten: de keuze van het kaartschema dat door de banken aan hun cliënteel wordt aangeboden, de keuze voor de handelaars, de keuze van de kaartverwerkende instelling, enz.

De door de Belgische banken in eerste instantie gekozen optie bestond erin op de Belgische kaarten de Bancontact/Mistercash-standaard te vervangen door een internationale standaard voor de nationale transacties (binnen België). Maar de vertegenwoordigers van de handelaars hebben zich met kracht tegen die initiële keuze verzet en halen daarvoor verschillende redenen aan:

- het Bancontact/Mistercash-systeem is niet alleen efficiënt gebleken, maar ook veilig, relatief goedkoop en gebruiksvriendelijk. De handelaars vrezen dat het nieuwe systeem nooit de kwaliteit van het huidige systeem zal evenaren en dat de kosten voor het updaten van de terminals en de software hoog zullen uitvallen;
- het belangrijkste verwijt van de handelaars heeft evenwel te maken met de tarifiering van de betaaltransacties. De nieuwe tarieven zouden leiden tot een aanzienlijke verhoging van de prijs per transactie voor de handelaars. Een belangrijk element in de discussie is de invoering van een *interchange fee*. In het Belgische Bancontact/Mistercash-systeem beheert Banksys rechtstreeks de relatie tussen de kaarthouder en de handelaar, via zijn bank. Internationale schema's berusten daarentegen op een model met vier partijen, waarbij de bank van de handelaar (*acquirer*) een *interchange fee* betaalt aan de bank van de kaarthouder (*issuer*), ter compensatie van de hogere kosten die de issuer moet dragen (veiligheid, betalingsgarantie aan de handelaar, enz.). Er bestaat nog geen enkele zekerheid omtrent die *interchange fees*, zodat de verschillende partijen in ieder geval nog niet de strategische keuzes in het migratieproces naar SEPA kunnen maken.

Meer in het algemeen heerst er twijfel of de in de verschillende landen gehanteerde kaartbetalingssystemen, die vandaag de dag voornamelijk op nationaal vlak functioneren, zullen worden vervangen door een of twee door Mastercard en/of Visa gecontroleerde internationale systemen, die als duurder bekendstaan. De vorming van een duopolie voor dit betalingstype zou a priori geen aansporing zijn tot meer concurrentie.

De grootste bekommernissen van het Eurosysteem houden verband met een mogelijke verhoging van de gebruikskosten naar aanleiding van de vervanging van de nationale systemen door internationale systemen (Visa of Mastercard) waarvoor de interbancaire commissielonen doorgaans hoger zijn dan voor de nationale systemen. *Co-branding* draagt ook niet de voorkeur weg, omdat er geen schaalvoordelen kunnen ontstaan en de concurrentie niet wordt versterkt indien de meeste huidige systemen blijven bestaan en de internationale standaarden uitsluitend voor grensoverschrijdende transacties worden gebruikt. Het Eurosysteem stimuleert derhalve de oprichting van een Europees kaartsysteem gebaseerd op de tweede optie van het «SEPA-kader

voor betaalkaarten», ofwel door een nationaal systeem uit te breiden tot alle landen van het SEPA-gebied, ofwel door allianties af te sluiten via akkoorden tussen systemen die los van elkaar blijven functioneren. Dit is voor het Eurosysteem de aangewezen oplossing om de concurrentie op de markt te verhogen en voordeel te trekken uit de ervaring opgedaan met de nationale kaartsystemen.

In de praktijk heeft de Belgische banksector, die voorstander blijft om het Bancontact/MisterCash schema te vervangen door een schema met Europese reikwijdte (zoals bijvoorbeeld Maestro), deze beslissing uitgesteld en gaat het onderzoek naar het meest geschikte SEPA-kaartbetalingschema verder. Voorlopig wijzigt er voor de Belgische betaalkaarten weinig: een overgroot deel van alle Belgische debetkaarten is immers voorzien van een tweede en internationale schema, zijnde het Maestro-schema, dat de eindgebruiker nu reeds in staat stelt om door middel van één en dezelfde kaart zowel betalingen uit te voeren in eigen land als in andere Europese landen. De *co-branding* van het Belgische schema Bancontact/MisterCash en het Europese schema Maestro laat de consument toe om met een hoog gebruiksgemak en in veel gevallen zonder bijkomende kosten betalingen met een kaart uit te voeren in een groot deel van Europa.

Kernpunten: *beslissing van de banksector om het Belgische schema te vervangen door een internationaal schema met Europese dimensie - vorming van duopolie MasterCard/Visa is niet de gewenste situatie wegens beperkte concurrentie en gevaar voor verhoging van gebruikskosten - beslissing onder druk van de markt uitgesteld tot nader order - huidige co-branding van twee schema's op één betaalkaart is voldoende voor de start van SEPA*

17. ZAL SEPA INVLOED HEBBEN OP DE KOSTPRIJS VAN HET BETAALVERKEER?

In recente krantenartikels werden bepaalde prijsverhogingen voor het beheer van bankzichtrekeningen gerelateerd aan de invoering van SEPA. Over het algemeen gaat het om de mening van de auteur/journalist, en is niet elke prijsstijging in het betalingsverkeer te wijten aan de komst van SEPA. Dergelijke berichtgeving gaat meestal ook voorbij aan de positieve gevolgen voor de consument, zoals het verdwijnen van de kosten verbonden aan het gebruik van de betaalkaart in andere landen.

Het valt niet te ontkennen dat SEPA een inspanning zal vragen, en niet in het minst een investeringsinspanning van de banksector, maar vanuit macro-economisch standpunt wordt verwacht dat de verhoging van de concurrentie en de efficiëntie binnen het betaalverkeer zal leiden tot een algemene kostenbesparing voor alle economische actoren.

Ook het Eurosysteem is niet de facto gekant tegen elke micro-prijsstijging als SEPA op macro-economisch niveau voordelen brengt. De prijszetting wordt nu eenmaal niet gereguleerd en blijft zoals in alle andere sectoren de soevereine bevoegdheid van de dienstenaanbieder. Het staat de consument vrij te reageren op de prijspolitiek van zijn dienstenaanbieder.

Kernpunten: *journalistieke berichtgeving niet altijd objectief - SEPA vergt investeringscyclus maar op langere termijn zullen de positieve gevolgen voor alle economische actoren overwegen - prijszetting door banksector is niet gereguleerd*

18. WAT ZIJN DE MAATSCHAPPELIJKE ASPECTEN VERBONDEN AAN DE MIGRATIE NAAR DE EUROPESE DOMICILIËRING?

De belangrijkste moeilijkheid bij het implementeren van de toekomstige Europese domiciliëring is het ontbreken, vermoedelijk tot november 2009, van het omzetten van de *Payment Services Directive* (PSD) in Belgische wet. Dit ééngemaakte juridische kader lost heel wat praktische problemen op verbonden aan grensoverschrijdende domiciliëringen, zoals bijvoorbeeld de huidige terugbetalingstermijnen die tussen de verschillende landen grondig verschillen.

Het Europese domiciliëringsschema, zoals het door de Europese banksector werd uitgewerkt, tracht rekening

te houden met twee belangrijke doelstellingen: enerzijds moet het voor alle partijen (zowel voor de schuldenaar als voor de schuldeiser en de betrokken bankinstellingen) een veilige, efficiënte en correcte afhandeling van de domiciliëringsopdracht garanderen, dat aan iedere partij een voldoende stevige en werkbaar basis moet bieden. Anderzijds dient het schema rekening te houden met de bescherming van de consument, zoals deze is opgenomen in de *Payment Services Directive*, goedgekeurd door het Europese Parlement en de Raad. Op basis van deze beide vereisten, die op zich niet onverenigbaar zijn, kampt het schema met een risicoprobleem: de bescherming van de consument zorgt er voor dat die zich steeds kan beroepen op een (al dan niet onvoorwaardelijke) terugbetalingmogelijkheid, wat leidt tot een onzekerheid bij de schuldeiser omtrent de finaliteit van de betaling gedurende een termijn die kan oplopen tot 8 weken. De Europese banksector stelt alles in het werk om dit risico weg te werken, en heeft voor domiciliëringen tussen ondernemingen al gezorgd voor werkbaar oplossingen. Voor de domiciliëringen waarbij consumenten zijn betrokken, werkt de Europese banksector aan scenario's waarbij de door de consument ondertekende mandaten te consulteren zijn door zowel de bank van de schuldenaar als door de bank van de schuldeiser.

De Belgische banksector doet al het mogelijke om de Europese domiciliëring met succes in België in te voeren. De banksector zal ongetwijfeld ook voor buitenlandse bedrijven een aantrekkelijke partner blijken indien de Europese domiciliëring in het dienstenpakket kan worden aangeboden.

Kernpunten: *transpositie van PSD in Belgische wetgeving (november 2009) - wegwerken van bestaande onzekerheid omtrent terugbetalingmogelijkheid - aantrekken van buitenlandse bedrijven*

19. WAT INDIEN DE PAYMENT SERVICES DIRECTIVE NIET GELIJKTIJDIG WORDT OMGEZET IN DE VERSCHILLENDE NATIONALE WETGEVINGEN?

De *Payment Services Directive* is een ééngemaakt juridisch kader, waarbij een *level playing field* wordt gecreëerd om op een transparante manier alle economische actoren dezelfde rechten en plichten binnen het betaalverkeer op te leggen. Het gaat hier uiteraard om een Europese richtlijn, die uiterlijk op 1 november 2009 in alle lidstaten moet worden omgezet in nationale wetgeving.

De Richtlijn zal uiteraard niet in alle lidstaten op hetzelfde moment worden ingevoerd. Bijzondere aandacht moet dan ook worden besteed aan bijvoorbeeld de uitvoeringstermijnen van een betaling indien de Richtlijn voor één partij bindend zou zijn en voor de andere partij niet. Een dergelijk onevenwicht moet in ieder geval verdwijnen op 1 november 2009.

Kernpunten: *level playing field pas vanaf 1 november 2009*

20. WAT IS DE STAND VAN ZAKEN IN DE ANDERE LANDEN VAN DE SEPA-ZONE?

Geografisch kan de SEPA-zone worden omschreven als zijnde de ruimte gevormd door de landen van de Europese Unie (in totaal 27 landen), vervolledigd met Noorwegen, Liechtenstein, IJsland en Zwitserland (toestand bij einde 2007).

Het is vooral de Europese banksector die SEPA daadwerkelijk heeft uitgetekend, en dit in het kader van de *European Payments Council* (EPC). De EPC heeft immers het omvangrijke standaardiseringproces gefinaliseerd in het *Credit Transfer Rule Book* en het *Direct Debit Rule Book*.

Op basis van deze *Rule Books* en de bijhorende *Implementation Guidelines* is iedere nationale bankengemeenschap aan de slag gegaan en werden de belangrijkste aandachtspunten in de migratie van de bestaande instrumenten en infrastructuur in nationale migratieplannen geïnventariseerd. Deze nationale migratieplannen zijn consulteerbaar op diverse websites van de betrokken bankengemeenschappen en/of centrale banken. De Europese Centrale Bank stelt ter bevordering van de verspreiding van deze informatie een specifieke portaal-site (www.sepa.eu) ter beschikking.

Kernpunten: *Europese banksector (EPC) in driving seat - publicatie van nationale migratieplannen*

21. ZAL SEPA LEIDEN TOT HET VERDWIJNEN VAN DE BELGISCHE BETALINGS-SYSTEMEN?

Algemeen kan worden gesteld dat de gebruikers van de huidige Belgische betaalsystemen (Banksys, ISABEL, UCV, ...) best tevreden zijn met de geleverde service en efficiëntie van de nationale systemen. Het valt echter niet te ontkennen dat het idee van SEPA, waarbij alle detailbetalingen in de SEPA-zone worden aanzien als "binnenlandse" betalingen en bovendien op een gestandaardiseerde wijze kunnen worden uitgewisseld, een enorme efficiëntiewinst mogelijk maakt. Het verdwijnen van de grenzen staat centraal, en ook de strikt nationaal gerichte betaalsystemen zullen of een Europese dimensie aannemen of ophouden te bestaan.

Meer specifiek voor het Belgische detailbetalingssysteem UCV, eigendom van de Belgische banken en een uitwisselingssysteem dat sinds 1974 op een geautomatiseerde manier het interbancaire luik van de detailbetalingen op zich neemt, is in het Belgische migratieplan voorzien dat, na de migratie van de Belgische betaalinstrumenten naar de SEPA-instrumenten, het UCV zal ophouden te bestaan. Het migratieplan voorziet het einde van de migratieperiode voor alle Belgische betaalinstrumenten bij het einde van 2010.

De toekomst van Banksys, eigendom van de Belgische banken tot begin 2006 en dan verkocht aan ATOS Origin, ziet er anders uit: ATOS Wordline, de nieuwe benaming van Banksys, zal hoogstwaarschijnlijk trachten het Belgische succesverhaal in de kaartindustrie verder te ontwikkelen.

ISABEL, opgericht door de vier grootste Belgische banken, speelt een heel belangrijke rol in de verbinding tussen bedrijven en hun huisbankier, en zal gebruik maken van het verschijnen van een ééngemaakte Europese standaard om de activiteiten over de landgrenzen heen verder te zetten.

Kernpunten: *Belgisch interbancair detailbetalingssysteem UCV verdwijnt bij het einde van 2010 (migratie van Belgische betalingen naar een pan-Europees systeem) - andere Belgische bancaire systemen verbreden hun actieterrein en maken gebruik van de opportuniteiten geboden door SEPA*

22. WAT MET DE BESCHERMING VAN HET PRIVE-LEVEN IN HET KADER VAN SEPA?

In België wordt de bescherming van de persoonlijke levenssfeer geregeld door de wet van 8 december 1992, gewijzigd door de wet van 11 december 1998 tot omzetting van de richtlijn van 24 oktober 1995 van het Europees Parlement en de Raad betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens.

Ook in de overige Europese landen is de Richtlijn 95/46/EG van het Europees Parlement en de Raad omgezet naar binnenlands recht en is deze dus van toepassing. Het uitwisselen van betalingen in SEPA-formaat doet uiteraard geen enkele afbreuk aan de Europese en nationale wetgeving. Het feit dat een burger/consument een bankrekening opent bij een bank in een ander SEPA-land heeft bijgevolg dus geen beperking van de bescherming van het privé-leven tot gevolg.